ఒంటెద్దు బండి

ఎ. ఎస్. అవధాని

గాలివాన రావచ్చు.

ఎండలెక్కువై, వడగాడ్పులకు నాలుక పిక్కుపోయి హైరానపడవచ్చు.

బస్సుల రాకపోకలు ఆగిపోవచ్చు. కలకత్తా మెయిలూ, గ్రాండ్ ట్రంక్ ఎక్స్ప్రెస్సు ఆలస్యం కావచ్చు. వారమో పది రోజులో అసలు రానేరాకపోవచ్చు.

నాగరీకయుగంలో మామూలైన విశేషాలివి!

ఈ విశేషాలకు కారణాలు మీకు తెలుస్తయ్.

వీటికి బాధ్యులైనవారి సంగతిని విచారిస్తారు. దర్యాప్తులూ, తనిఖీలూ, బహిరంగ విచారణలూ జరుగుతయ్. ఆధారాలూ, సాక్ష్యాలూ ఉంటయ్ వీటికి. కాని ముసలయ్య ఒంటెద్దుబండీ సంగతిమాత్రం చాలామందికి తెలియనే తెలియదు. బండీ సంగతే తెలియకపోతే ఇక ముసలయ్య సంగతేం తెలుస్తుంది? తెలిసే అవకాశమేదీ? ప్రధానమంత్రికాదు ముసలయ్య. ముఖ్యమంత్రి అయినా కాదు ముసలయ్య. పైగా ఆ ఒంటెద్దుబండి నవనాగరీకతకు శత్రువు. అందుకనే ముసలయ్య సంగతీ, ఒంటెద్దు బండిసంగతీ ఎవరూ దర్యాప్తు చెయ్యరు' చెయ్యలేరు.

అయినా ఇదంతా ఊకదంపుడు గొడవ కానీ, ఎంతమందిలేరూ ముసలయ్యలీ స్వతంత్ర భారతంలో! ఒంటెద్దు బండ్లు తోలిన తోలుతున్న ముసలయ్యలు లక్షలు లక్షలుంటారు. కాకపోతే ఇప్పుడిప్పుడే ఒంటెద్దుబండ్లు పోయి సైకిల్ రిక్షాలూ, నరవాహనాలూ అవతరిస్తున్నయ్. అయినా నరవాహనాలను లాగుతూనే ఉన్నారుగా. ఇటువంటి ముసలయ్యసంగతి ఓ పురాణమైనట్టు చెప్తాడేం వీడూ?

*   *   *

తెల్లవారలేదు. చీకటిలేదు. ఇంకా అందరూ నిద్రలేవలేదు. మంచాలమీద అటూ ఇటూ దొర్లుతునే ఉన్నారు.

పళ్ళబిగువున సంసారం లాక్కొస్తున్న పుల్లయ్య మోతుబడిరైతే. అంత చీకటుండగా మంచంమీదనుంచి లేవవలసిన మనిషీ కాదు. ఓపికా లేదు. అయినా పుల్లయ్య ఎందుకో గభాలునమంచం మీదనుంచి లేచి కొడుకు పడుకునే చావట్లోకివెళ్ళాడు. "రాములూ" అని పిలిచాడు.

"అప్పుడే యెళ్ళారు దొరా" అన్నాడు పాలేరు వెంకయ్య.

"అప్పుడే యెల్లాడా?" ఎందుకెళ్ళనిచ్చావ్? అడు లేవగానే నన్ను పిలవమని చెప్పలా?"

"చెప్పారు దొరా. ఆరు లేచెప్పటికి నేనే ఇంకా లేవలేదు దొరా?"

"ఏడవక పోయావ్? ఎన్నిసార్లుచెప్పినా బుదిలేదు మనిశోమాటా? గొడ్డుకో దెబ్బా? థా ఏం బతుకురా ఇదీ."

....

"ఆ డవలు రాత్రి ఎప్పుడొచ్చాడో?"

"తెల్దుదొరా? నాను తొంగున్నాక వచ్చారు. ఓరాత్రప్పుడు గొడ్డు మేతెయ్యడానికి లేస్తే మంచంమీద పడుకోనున్నారు"

"మరి గిత్తకు మేతా నీళ్ళు?"

"ఆరే పెటుకున్నారేమో"

"ఆబుట్టలో ఉలవలున్నయ్యేమో చూడు"

"లేవు దొరా ఇందాకనే చూశా"

"అసలు రాత్రి ఉలవలు ఉడకేశారా?"

"ఉడకేశారు దొరా. ఎప్పటిపేటి మూడు సోలలు ఈ బుట్టలో పోసి అడపెట్టినాదొరా"

"సరేలే... కానియ్. కానియ్. ఇంకా దొడ్డి ఊడవ లేదుగా."

"ఇదుగో పోతుండా దొరా?"

*   *   *

"రామారావు వచ్చాడా?"

"ఏ రామారావూ?"

"అయిందీ అంత వరకూ వచ్చిందీ?"

"అవును. పుల్లయ్యగారి రామారావు పేకాట మానేసి ఎన్నాళ్ళయిందీ? ఇవాళ్ళ కొత్త అయినట్టు రామారావు రాలేదా అని అడిగితే ఏం చెప్పాలీ?"

"అవ్వ్రా......రామారావు పేకాట మానేశాడు. ఊళ్ళో కనిపించడం లేదు. ఊళ్ళోనేకాదు. అసలు ఇంట్లోనే ఉండడంలేదు. ఆముసలాడితో కూడా సరిగ్గా పలకడంలేదట. దిగులు పడుతున్నాడు పుల్లయ్య."

"ఏం? ఏమొచ్చిందీ? దిగులెందుకూ?"

"ఆగవోయ్ రంగయ్యా. ఆగు. పుల్లయ్య బాధనీకర్థం కాదు. ఒక్కగానొక్క కొడుకు. తీరా చదువు ఈడు వచ్చేప్పటికి పుల్లయ్య ఆస్తంతా హారాయించుకు పోయింది. రామారావూ నేనూ కలిసిచదువుకున్నాం తెలుసుగా. అన్ని క్లాసులలోనూ వాడికి ఫస్టు మార్కులే వచ్చేవి. స్కూల్ ఫైనల్తోనే మానేశాడు."

"పోనీ లేద్దూ, హాయిగా పొలం దున్నుకుంటాడు."

"నిజమే పొలం దున్నుకోవచ్చు. కానీ, పొలం అనేది ఉండాలి కదా?"

"అంటే"

"అంటే యేముందీ? మీ తాత నాడు మీకు ఎంత పొలం ఉండేది? మీ నాయనలు ఎంతెంత పంచుకున్నారూ? ఈ నాడు మీ కెంత పొలం ఉన్నదీ?"

"ఏడిసినట్లుంది నువ్వు చెప్పేది. పుల్లయ్య ఒక్కడే వాళ్ళ నాయనకు కొడుకు. వాళ్ళకి ఎంత లేదన్నా ముప్ఫయి ఎకరాలుండాలి తెల్సా?"

"అయినా ఈ గొడవంతా ఎందుకురా. రామారావు సంగతి చెపుదూ? అడు ఇంటి పట్టున ఎందుకు ఉండడం లేదూ? తండ్రితో కీచులాడేడా?" అన్నాడు కోటయ్య.

"అశ్బ్ పుల్లయ్య ఎదటపడి మాట్లాడడు రామారావు. ఎంత సేపటికి అక్కగారే అన్నీ చూడాలి." అన్నాడు రోశయ్య.

"మరి ఇంటిపట్టు ఎందుకు ఉండడం లేదూ? పొద్దున్నే ఆ ఒంటెద్దు బండీ కట్టుకుని బస్తీకెందు కెళుతున్నాడూ?"

"ఓస్. ఏముందిలేవోయ్. కాఫీ హోటలయ్యా? కాఫీకోసం బస్తీ కెళుతున్నాడు."

"నీదంతా చాదస్తం బాబాయ్ కాఫీకోసం బసీకి వెళ్ళాలా యేం? కోమటి రామయ్య హోటలు లేదా?"

"హోటల్లో కాఫీతాగే ఖర్మం వాడికేం పట్టిందీ? అప్పతో చెబితే కాఫీయే కాదు- వాడు ఏమి ఇవ్వమన్నా ఇస్తుంది."

"మరి ఎందుకు వెళుతున్నాడంటావ్? వెళ్ళినవాడు అర్ధరాత్రి దాకా ఎందుకు తిరిగిరావడం లేదూ?"

"అదే పుల్లయ్య దిగులు."

"మళ్ళీ అదేమాట అంటావేం? దిగులెందుకంటాను?" అన్నాడు సాంబయ్య.

★ ఒంటెద్దుబండి ★

"ఎందుకేమిటమ్మా? అయ్యగారు బస్తీలో దేని వెంటనో పడ్డాడు. ఇక ఇల్లెందుకు చెప్పు?" అన్నాడు రంగయ్య.

"బాబూ కోటయ్య దొరా మిమ్మల్ని మా దొర పిలుస్తుండాడు" అన్నాడు. పుల్లయ్యగారి పాలేరు వెంకయ్య అక్కడికొచ్చి.

కోటయ్య పేకాట నుంచి లేవగానే అతనికి బదులు సాంబయ్య కూర్చున్నాడు పేకాట జరిగిపోతోంది.

* * *

"మాధవీ"

"తాతా?"

"మామ రాత్రొచ్చాడా?"

"వచ్చాడు తాతా. పూలూ, మామిడి పండూ, వోణీ తెచ్చాడు."

"అందాకా నువ్వు మేలుకునే ఉన్నావా తల్లీ."

"లేదు తాతా. అమ్మ దగరే మంచం మీద పడుకున్నాను. మామ వచ్చి లేపాడు. నేనే వేడినీళ్ళు పెట్టాను. స్నానం చేశాడు. బువ్వ తిన్నాడు"

"అమ్మ యేం చేసోంది?"

"ఏం నాన్నా...ఏం కావాలి?"

"ఏమీ లేదమ్మా. రాములు సంగతే... ఇంటి పట్టున ఓ గంటయినా ఉండడం లేదు. ఆ గిత్త బండితో రోజూ బస్తీ వెళ్తున్నాడు. అర్ధరాత్రి దాకా తిరిగి రావడం లేదు..."

"అదా...అందుకేనా దిగులు నాన్నా. మరేం భయం లేదు నాన్నా."

"అదేంటమ్మా...అట్లా అంటావ్. రోజులు బాగా లేవు. పొద్దస్తమానం బస్తీలోనే ఎవరితో తిరుగుతున్నాడో? పగలు తిండి ఎక్కడో? మీ అమ్మ పోయిందగ్గర్నుంచి మీ ఇద్దరినీ..."

"అవును నాన్నా. నాకు తెలుసు, ఇంతకూ ఇప్పుడొచ్చిన దిగులేమిటి?"

"రాముడు పగలల్లా బస్తీలో ఏం చేస్తూంటాడుంటావ్?"

"బస్తీలో నీకు తెలిసినోళ్ళు చాలా మంది ఉండారుగా. కనుక్కోకపోయావ్?"

"పైగా అదోకటా? అదో అప్రతిష"

"అప్రదిష్టేంది నాన్నా. తమ్ముడేం చేశాడూ? ఏం చేస్తున్నాడంటావ్?"

"నువ్వు దాచినా దాగదమ్మా... కుండను మూయగలంగానీ, లోకాన్ని మూయగలమా?"

"ఏమంటున్నారు నాన్నా"

"బుల్లి దొడ్లో వెళ్ళమ్మా...అడు దేనినో మరిగాడని..."

"........................."

"నేనేం చెయ్యను తల్లీ. ఒక్కగా నొక్క ఆడపిల్లవు. నీ ఖర్మ ఇట్లా కాలి నా పంచన పడ్డావ్. ఆ డొక్కు డే మగనలుసు. అడుకూడా..."

"...................."

"కనుక్కుంటా...దీని అంతు కనుక్కుంటా. పుల్లయ్య ఆస్తంతా అప్పుల పాలైంది. పుల్లయ్యంటే ఓనాడు ఈ ఊరికి కిరీటంలేని రాజు..."

"ఇంతకూ ఇదంతా అనుమానమేగానీ, ఆధారమేంటి నాన్నా."

"అడిస్నేహితుడు కోసిగాడు తెలుసుగా నీకు...అడికే అనుమానంగా ఉన్నది."

"మరి రాముడ్ని పైచదువుకు ఎందుకు పంపించలేదు నాన్నా."

"పంపిస్తా నన్నా. నేను చదవనన్నాడు. చదివి చేసేదేంటన్నాడు. పోనీలే యింటి పట్టునవుండి మిగిలింకేదో చూచుకుంటాడనుకున్నా. ఈయేడు బుల్లికి అడికీ ముడేసేద్దాం అనుకున్నా..."

"...................."

"ఇయ్యాల నేను బస్తీ కెళ్ళొస్తా. సరేనా."

"వెళ్ళిరా నాన్నా. తొందరపడకు. అనుమానంతో వాడినేమీ అనకు."

* * *

రామారావు అనే యువకుడి జీవిత విశాల పరిశోధన అటూ ఇంటా బయటా ప్రారంభమైంది. కానీ, ఎవరికీ ఏమీ అంతు చిక్కలేదు.

ఊళ్ళో వాళ్ళు రకరకాలుగా చెప్పుకుంటున్నారు. పులయ్య పొలంలో చాలా భాగం అప్పులకింద సరిపోయింది. అయిదెకరాలు మిగిలింది. ఒక ఇల్లుకూడా వేలంలో పోయింది. ఇంత అప్పు ఎందుకయిందో ఎవరికీ తెలియదు. తెలిసినా బయటికి అనరు. ఎందుకు అనరో తెలియదు. తన ఆస్తిఅంతా అట్లా హారించుకుపోతున్నా తండ్రిని పల్లెత్తుమాట రామారావు అనలేదు. కాక పోతే ఇంటికి రోజూ రావడం మానేసి రెండురోజుల కొకసారి వస్తున్నాడు. అప్పుడప్పుడు మాధవికి చీరె, పూలూ పండ్లూ తెసాడు. ఇంటిపట్టునే ఉండ్రాదుట్రా అని పుల్లయ్య ఓనాడు అరుచుకున్నాడు. రామారావు జవాబేమీ చెప్పలేదు. ఆయన కేక వేసినంతసేపూ అట్లా మొద్దల్లే నుంచున్నాడు. అదంతా అప్పకు ఆశ్చర్యమే కలిగించింది. కానీ, లోకులన్నదాంట్లో నిజంలేదనిమాత్రం ఎందుకనో అమె గట్టి నమ్మకం.

ఈనోటా, ఆనోటా ఈవదంతులు మాధవి చెవిదాకాకూడాపోయినా మాధవి నమ్మలేకుండా ఉన్నది. మామకు తనంటేప్రాణం. ఇంట్లో ఎవళ్ళతోనూ మాట్లాడని రోజులయినా ఉన్నయ్‌కానీ, మామ తనతో మాట్లాడనిరోజు అనేదేలేదు. తల్లిప్రోద్బలం మీద పెళ్ళిసంగతి ఎత్తితే మామ బిగరగా నవ్వాడు. నవ్వి "పిల్లా, బస్తీ కెళ్దాం. ఈవూళ్లో బతికలేం. పెళ్ళంటే మాటలా. నాన్న మళ్ళీ ఏ ఎకరమూ రెండెకరాలో అమ్మి ఊళ్ళోళ్ళవాళ్లందరికీ సంతర్పణ

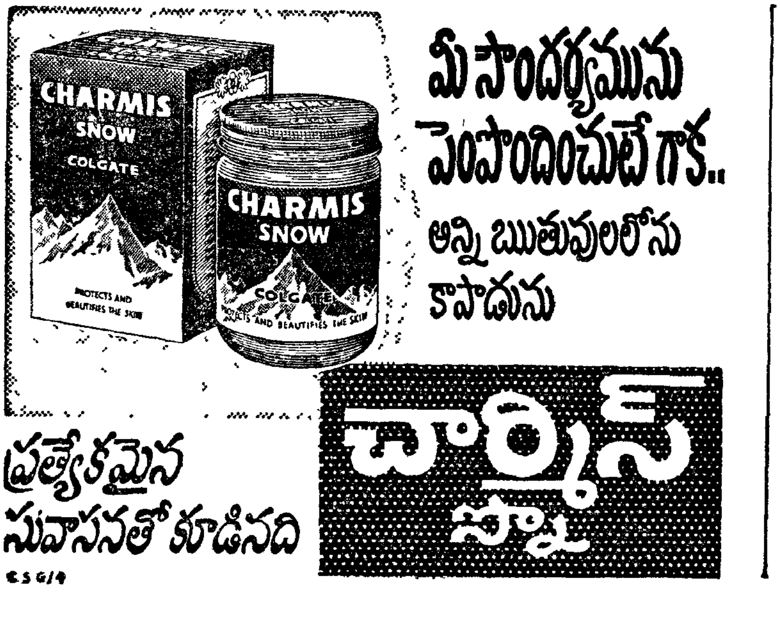

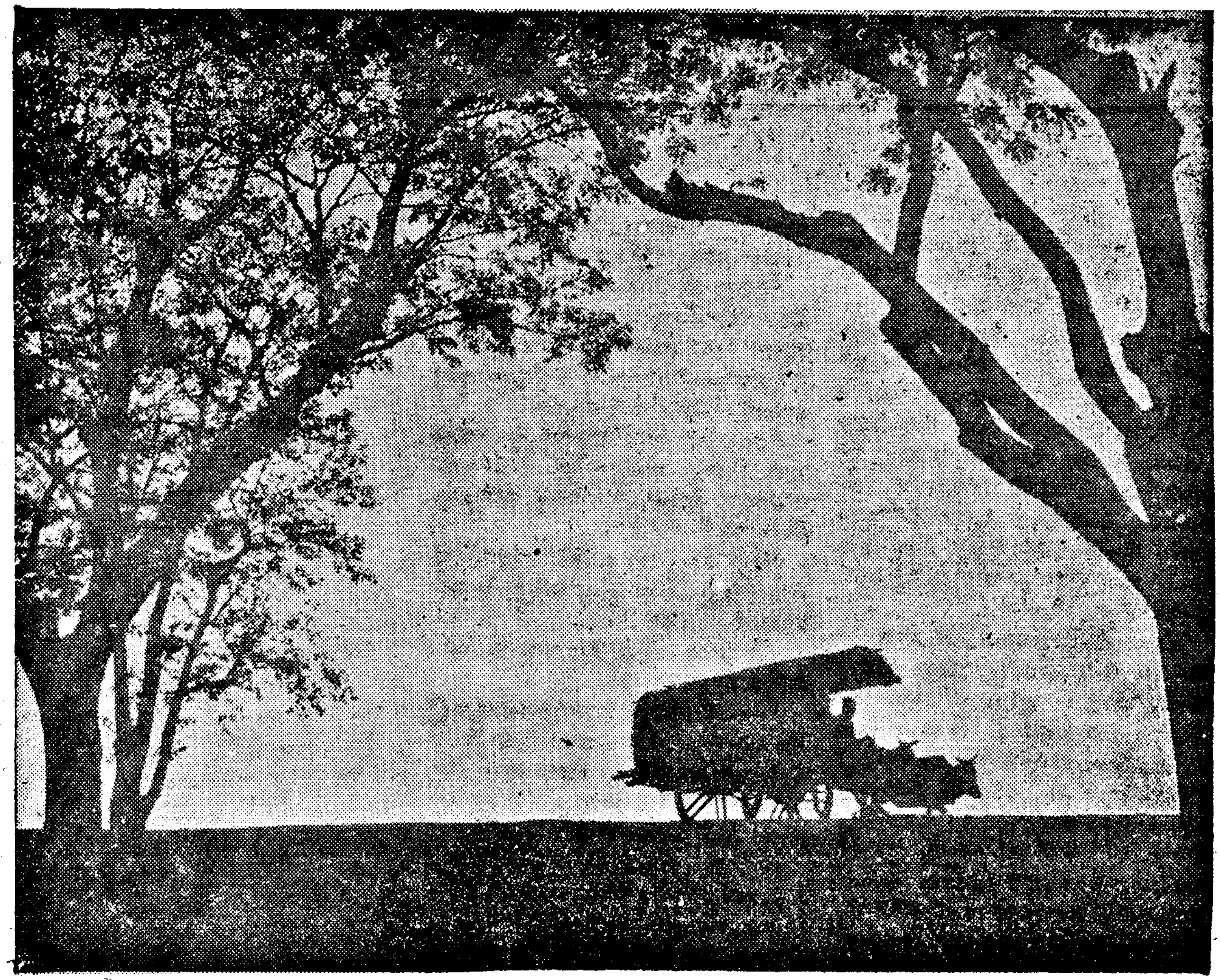

జోడెద్దులబండి

—ఫోటో: గున్నేశ్వరరావు గోవింద్, ఖర్గపూర్.

చేయాల్సి. అవన్నీ ఎందుకూ? మాధవి నువ్వు ...నీకోసమే నేను. సరేనా" అన్నాడు. ఆహా...ఆమాటలు వింటుంటే ఎంతహాయి అంతేకానీ, బస్తీలో ఏంచేస్తున్నాడో మామ చెప్పడు అసలు మామ ఏబస్తీకి వెళుతున్నాడో తెలియదు. ఇద్దరు ముగ్గురికి ఓబస్తీలో మామ కనిపించాడు. కానీ, అక్కడ ఏంచేస్తున్నాడో వాళ్లకు తెలియదు. ఎదుటపడి ఎవరూ అడగలేనంతగా రామారావు మారిపోయినాడు. ఎప్పుడూ ఏదోదిగులుగా, గంభీరంగా, కోపంగా ఉంటుంది మొఖం. అటువంటివాడిఎదుటికివెళ్లి "బస్తీలో నువ్వు ఏంచేస్తున్నావ్?" అని ఎవరు అడగ్గలరూ?

*　　*　　*

చాలా ఆశ్చర్యం. ఓ తెల్లవారుజామున రామారావు మామూలుగా బండి తోలు కెళ్తూ అప్పనూ, మాధవినికూడా బండిలో ఎక్కించుకు వెళ్ళాడు. పుల్లయ్య లబలబలాడాడు నెత్తీనోరూ కొట్టుకు ఏడ్చాడు. కనిపించినవాళ్లందరినీ తిట్టాడు. ఆఖరికి రెండుమూడు బస్తీలకు మనుషులను పంపించాడు...

తనమామ నిజంగా ఓ ఇల్లు కడతాడని, మాధవి ఎన్నడూ అనుకోలేదు. తన తమ్ముడు మైసూరు గిత్తలతో ఎడ్లబండ్ల బాడుగ వ్యాపారం పెడ్తాడని అప్ప ఎన్నడూ అనుకోలేదు. అదే ఆదే ఒంటెద్దుబండి ముసలయ్య కథ. నిజాయితీపరుడైన రామారావు ఇతరులను సంస్కరించాలని అనుకోలేదు. తనను తానే సంస్కరించుకున్నాడు. స్వగ్రామంలో ఈనాటికి ఓ అర ఎకరం పొలం ఉన్నది. భూమి సంస్కరణల భయం రామయ్యకు లేకపోలేదు. ఆ భయం రాణకు రానిభయం. ఆందోళన చేయలేని భయం.

అయితే రామారావు అమాంతం ఒంటెద్దు బండి బాడుగకు తోలడం మొదలెట్టలేదు. తన బండినో బస్తీకి వెళ్ళి అక్కడ ఓ మనిషి చేత బండిని బాడుగకు తోలించేవాడు. రోజుకు రూపాయి వాడికి ఇచ్చినా సులభంగా మూడురూపాయలు మిగిలేవి. రామారావుబండి తోలకపోవడంవల్ల బస్తీలో అన్వేషకులకు అతను దొరకలేదు...

ఈ నాడదంతా యేమీలేదు. రామారావు రామయ్య అయి ముసలయ్య అయినాడు. ఎవరు పిలిచినా బండికట్టాడు నలుగురు పిల్లల రామయ్య. ఆ ఒంటెద్దుబండి జీవితం అట్లా సాగిపోవలసిందే నాగరికతకు ఎదురీతే కావచ్చు కాని, సంస్కరణలకు మాత్రం అనుకూలమే గదా! ★